

Bài giảng 14

THÔNG TIN BẤT CÂN XỨNG

Giảng viên: Doãn Thị Thanh Thủy

Nội dung

- **Khung phân tích thất bại của thị trường**
- **Thông tin bất cân xứng**
 - Khái niệm
 - Nguyên nhân
 - Hệ quả của thông tin bất cân xứng
 - Giải pháp khắc phục
 - Giải pháp của tư nhân
 - Giải pháp của nhà nước

Khung phân tích thất bại của thị trường

1. Mô tả, định nghĩa tình huống thất bại thị trường

- Độc quyền
- Bất cân xứng thông tin
- Ngoại tác
- Hàng hóa công
- Các trường hợp khác:
 - Thị trường không đầy đủ
 - Thị trường mất cân bằng
 - Hành vi không hợp lý

Khung phân tích thất bại của thị trường (tt)

2. Giải thích vì sao đây là một thất bại thị trường

Chưa đạt hiệu quả Pareto, biểu hiện là:

- Gây ra tổn thất vô ích, hay
- Chưa tối đa hóa phúc lợi xã hội.

Hiệu quả kinh tế Pareto đạt được khi không thể gia tăng lợi ích của người này mà không làm giảm lợi ích của người khác.

Trong thị trường **cạnh tranh hoàn hảo**, sự phân bổ nguồn lực ở trạng thái **cân bằng** sẽ đạt **hiệu quả** kinh tế Pareto.

Khung phân tích thất bại của thị trường (tt)

3. *Tìm hiểu và chỉ ra nguyên nhân của thất bại thị trường*

Điều gì gây ra tổn thất xã hội vô ích?

4. *Đề xuất giải pháp khắc phục thất bại thị trường*

- ✓ Giải pháp của tư nhân

- ✓ Giải pháp của xã hội, cộng đồng, hiệp hội

- ✓ Giải pháp của chính phủ

THÔNG TIN BẤT CÂN XÚNG

KHÁI NIỆM VÀ NGUYÊN NHÂN

- *Thông tin bất cân xứng* (AI – Asymmetric Information): xảy ra khi trong giao dịch, một bên có thông tin đầy đủ hơn và tốt hơn so với (các) bên còn lại.
- **Nguyên nhân:**
 - Các bên quan tâm tới những vấn đề khác nhau;
 - Chủ thể kinh tế luôn có nhiều thông tin nhất;
 - Phụ thuộc cơ cấu, đặc trưng của thị trường;
 - Cố tình che giấu thông tin.

HỆ QUẢ CỦA THÔNG TIN BẤT CÂN XỨNG

1. Lựa chọn ngược hay lựa chọn bất lợi
(adverse selection - AS)
2. Rủi ro đạo đức hay tâm lý ỷ lại
(moral hazard - MH)
3. Vấn đề người ủy quyền-người thừa hành
(principal-agent - PA)

LỰA CHỌN NGƯỜC

- *Thông tin cân xứng*: người tiêu dùng lựa chọn được hàng hóa, dịch vụ có chất lượng tốt hoặc tương xứng với chi phí bỏ ra.
 - *Thông tin bất cân xứng*: người có ưu thế về thông tin có thể cung cấp những thông tin không trung thực về đối tượng được giao dịch.
 - Kết quả: người tiêu dùng có ít thông tin hơn thường mua phải hàng hóa, dịch vụ có chất lượng *không như mong muốn*.
- Người tiêu dùng có xu hướng trả giá thấp cho các hàng hóa
- Hàng chất lượng tốt không bán được, trên thị trường chỉ còn lại hàng hóa kém chất lượng.
- Phát sinh do thông tin bất cân xứng *trước* khi giao dịch.

LỰA CHỌN NGƯỢC: VÍ DỤ

- *Ví dụ kinh điển*: Thị trường xe cũ (lemon market)

$$\begin{array}{l} \text{Xe tốt: } P_H, p \\ \text{Xe xấu: } P_L, (1-p) \end{array} \quad \left. \vphantom{\begin{array}{l} \text{Xe tốt: } P_H, p \\ \text{Xe xấu: } P_L, (1-p) \end{array}} \right\} \begin{array}{l} E(P) = p \cdot P_H + (1-p) \cdot P_L \\ P_L < E(P) < P_H \end{array}$$

- *Một số ví dụ thực tiễn khác*:
 - Khách hàng của các công ty bảo hiểm có khuynh hướng là những người có rủi ro cao.
 - Cách trả lương mang tính bình quân theo ngạch bậc khó giữ được người giỏi.
 - Rau sạch rất khó tìm chỗ đứng trên thị trường.
 - ...

RỦI RO ĐẠO ĐỨC

- ***Rủi ro đạo đức***: khi bên có nhiều thông tin hơn hiểu được tình thế thông tin bất cân xứng giữa các bên giao dịch và hình thành động cơ hành động theo hướng làm lợi cho bản thân bất kể hành động đó có thể làm hại cho bên có ít thông tin hơn.
 - Hệ quả phát sinh khi thông tin bất cân xứng *sau* khi giao dịch được tiến hành giữa các bên.
- Nguồn lực thị trường không được phân bổ hiệu quả.

RỦI RO ĐẠO ĐỨC

Một số ví dụ thực tiễn:

- Khách hàng khi đã mua bảo hiểm thường giảm sự cẩn trọng vì không phải gánh chịu toàn bộ chi phí thiệt hại do họ gây ra.
- Nếu dựa vào bằng cấp để đánh giá khả năng của người lao động thì họ không còn động cơ để cố gắng nâng cao trình độ và cập nhật kiến thức khi đã có học vị, học hàm.
- Nhiều doanh nghiệp sản xuất không xử lý ô nhiễm triệt để như đã cam kết một khi đã được cấp giấy phép.

NGƯỜI ỦY QUYỀN – THỪA HÀNH

- Mỗi quan hệ ủy quyền – thừa hành: tồn tại như một hợp đồng theo đó một hay nhiều người (người chủ, người ủy quyền) thuê một người khác (người thừa hành, người được ủy quyền) thay mặt họ thực hiện một số hoạt động và được phép đưa ra những quyết định liên quan, nhằm đạt được một mục tiêu cụ thể.
 - Người ủy quyền thường có thông tin ít hơn và kém đầy đủ hơn so với người thừa hành.
- Người thừa hành có động cơ hành động vì mục đích riêng của mình mà có thể gây thiệt hại cho người ủy quyền.

Ví dụ: Quan hệ giữa Hội đồng quản trị - Giám đốc; Tổng giám đốc – Giám đốc chi nhánh; Hội đồng nhân dân - Ủy ban nhân dân; Chủ tịch tỉnh – Giám đốc sở; Hiệu trưởng – Giáo viên; Người thuê lao động – Người lao động.

GIẢI PHÁP KHẮC PHỤC

- **Nguyên tắc:** Giải quyết vấn đề tận nguồn. Phải làm giảm sự bất cân xứng về thông tin cho các bên tham gia giao dịch.
- **Giải pháp khắc phục**
 - Giải pháp của tư nhân
 - Giải pháp của nhà nước

GIẢI PHÁP CỦA TƯ NHÂN

- **Vấn đề lựa chọn ngược:**

- Người tiêu dùng: tự tìm hiểu, thu thập thông tin để xác định được chất lượng hàng hóa.
- Người bán: phát tín hiệu về chất lượng hàng hóa, dịch vụ.
 - Cách phát tín hiệu: thông qua danh tiếng, thương hiệu, giấy chứng nhận kiểm định chất lượng, bảo hành sản phẩm, cho phép đổi trả hàng, giấy phép hành nghề, bằng cấp, ...

- **Vấn đề rủi ro đạo đức:**

- Ràng buộc các điều kiện trong hợp đồng.
Ví dụ: hợp đồng đồng chi trả bảo hiểm; điều kiện về tài sản thế chấp kèm theo hợp đồng tín dụng; ...

GIẢI PHÁP CỦA TƯ NHÂN

- **Vấn đề người ủy quyền – người thừa hành:**
 - Người ủy quyền tạo ra khuyến khích (vật chất và phi vật chất) sao cho mục tiêu của người thừa hành phù hợp với mục tiêu của mình.

Ví dụ: Trả lương và thưởng theo hiệu quả sản xuất kinh doanh; Thưởng bằng cổ phiếu; Cơ hội thăng tiến; ...
 - Thiết kế hệ thống thông tin và kiểm tra nhằm đảm bảo minh bạch thông tin.
 - Xây dựng hệ thống giải trình và giám sát nghiêm ngặt.

GIẢI PHÁP CỦA NHÀ NƯỚC

- *Trước hoạt động*: Cấp giấy phép chứng nhận tư cách pháp nhân, chất lượng sản phẩm.
- *Trong quá trình hoạt động*: Kiểm tra, giám sát như kiểm tra an toàn vệ sinh thực phẩm, đóng dấu chất lượng và cấp phép lưu thông, kiểm tra, đối chiếu với tiêu chuẩn kỹ thuật đã đăng ký.
- *Sau hoạt động*: Kiểm toán

GIẢI PHÁP CỦA NHÀ NƯỚC

- *Cung cấp thông tin* về quy hoạch, các dịch bệnh, các nhà đầu tư. Hỗ trợ dự báo cung cầu thị trường cho các bên tham gia giao dịch hay mọi người dân.
- *Thiết lập thể chế* (xây dựng khung pháp lý) để có biện pháp chế tài, xử phạt các hành vi che giấu hay cố ý làm sai lệch thông tin.
- *Thành lập hiệp hội bảo vệ người tiêu dùng* để cung cấp cũng như nhận phản hồi thông tin liên quan đến các hàng hóa, dịch vụ được tiêu dùng → phổ biến cho mọi người tiêu dùng có những lựa chọn tiêu dùng phù hợp.

Ngộ độc botulinum, thực phẩm bẩn nhìn từ thất bại thị trường

Thượng Tùng, 30/05/2023

Lập pháp định hướng lập quy. Lợi nhuận siêu ngạch từ vận chuyển thực phẩm bẩn nhiều hơn hình thức chế tài trong trường hợp cơ quan nhà nước có thẩm quyền phát hiện hành vi vi phạm hành chính, xói mòn thượng tôn pháp luật. Nghị định 124/2021/NĐ-CP sửa đổi bổ sung Nghị định 115/2018 quy định mức phạt tiền tối đa đối với hành vi vi phạm hành chính trong lĩnh vực an toàn thực phẩm là 100 triệu đồng đối với cá nhân, 200 triệu đồng trừ một số trường hợp ngoại lệ. Con số này thừa hưởng từ Nghị định 178/2013/NĐ-CP mà Nghị định 115/2018/NĐ-CP thay thế. Có nghĩa là sau 10 năm, chế tài tối đa bằng tiền thậm chí còn không điều chỉnh theo... lạm phát. Tuy nhiên, câu hỏi quan trọng hơn là cơ sở nào cơ quan lập quy thiết kế mức trần? Tham vấn một số giảng viên ngành luật cũng như luật sư nhưng kết quả đều không có câu trả lời.

“Thực phẩm bẩn không chỉ gây hại đối với sức khỏe, tính mạng cộng đồng, mà còn gây thiệt hại cho ngân sách, cũng như những nhà sản xuất thực phẩm an toàn. Hô hào “người tiêu dùng thông minh” là tư duy đẩy trách nhiệm về phía người mua...”

TRUYỀN THÔNG GIÁO DỤC SỨC KHỎE

Cập nhật: 8:31, 23/5/2023 Lượt đọc: 1107

3 bệnh nhân ngộ độc botulinum ở TP.HCM bị liệt hoàn toàn, phải thở máy

TS.BS Lê Quốc Hùng - Trưởng khoa Bệnh nhiệt đới, Bệnh viện Chợ Rẫy cho biết, hiện 3 bệnh nhân ngộ độc botulinum đều phải thở máy, sức cơ chỉ còn 0,5 - 1,5, tức là bị liệt hoàn toàn.

Bê bối nước mắm có arsen

Bộ Nội vụ đang phối hợp với các cơ quan liên quan xem xét và có thể sẽ tạm dừng hoạt động của VINASTAS.

Thủ tướng
Nguyễn Xuân Phúc
yêu cầu các Bộ và
cơ quan liên quan
khẩn trương làm rõ
nội dung bài báo
phản ánh

Báo Thanh niên có bài
"Nước + hóa chất =
nước mắm công
nghiệp" phản ánh
nước mắm công
nghiệp có nhiều loại
hóa chất trong thành
phần đang chi phối
thị trường

2.800

cơ sở sản xuất nước
mắm/cà nước

200

triệu lít/năm.

4

lít nước mắm/một người
Việt Nam/năm

Cục An toàn thực
phẩm thông báo
gửi kết quả thanh tra
chất lượng nước
mắm để báo cáo Thủ
tướng Chính phủ
trước ngày 22/10.

Chuyên gia thủy sản:
Asen hữu cơ trong
nước mắm gần như
vô hại

Bà Hồ Kim Liên,
Chủ tịch Hội nước
mắm Phú Quốc

Hội nước mắm
Phú Quốc phản
bác thông tin của
VINASTAS

Bộ Y tế ra thông
tin chính
thức 100% các
mẫu nước mắm
được kiểm
nghiệm không
phát hiện Asen vô
cơ vượt ngưỡng
cho phép của Bộ

17/10

18/10

19/10

19/10

10/10

22/10

Bộ Công an vào cuộc
làm rõ vụ nước mắm
nhiễm arsen gây hoang
mang cho dư luận và
người tiêu dùng

Thanh Trà,
27/10/2016
vietnamplus.vn

(*) VINASTAS-Hội tiêu chuẩn và bảo vệ Người tiêu dùng Việt Nam

Vietnam+

'Phá án' truyền thông bất lương, giải oan nước mắm truyền thống

Bảo Hân, 31/12/2016

- Ngày 17/10, Hội tiêu chuẩn và Bảo vệ người tiêu dùng Việt Nam (**Vinastas**) họp báo công bố kết quả kiểm nghiệm cho thấy: **67% mẫu nước mắm kiểm nghiệm phát hiện có hàm lượng asen vượt ngưỡng tối đa cho phép**. Điểm đáng lưu ý, các loại nước mắm bị nhiễm asen hầu hết đều là **nước mắm truyền thống có độ đậm cao**. Cũng theo kết quả của Vinastas, các loại **nước mắm công nghiệp đều có hàm lượng asen nằm trong giới hạn cho phép**.
- Và ngay lập tức, các doanh nghiệp sản xuất nước mắm bị ảnh hưởng nặng nề khi bắt đầu xuất hiện những **đơn hàng bị trả về**, còn siêu thị thì bắt đầu **dỡ bỏ sản phẩm nước mắm truyền thống xuống khỏi quầy kệ**. Nước mắm tắc đầu ra và hàng triệu ngư dân đứng trước nguy cơ khôn khó.
- Cũng may, **các nhà khoa học** đã nhanh chóng lên tiếng khẳng định, **asen trong nước mắm truyền thống là asen hữu cơ**, không gây hại cho sức khỏe người sử dụng.
- Bộ trưởng **Bộ Thông tin và Truyền thông** cho rằng có dấu hiệu của sự cấu kết bất lương trong **truyền thông** của doanh nghiệp
- Kể cả khi **cơ quan chức năng** nhanh chóng vào cuộc điều tra, tìm ra **đơn vị đứng sau chi tiền cho Vinastas** tiến hành các hoạt động nghiên cứu dẫn đến sự cố nước mắm chính là Công ty TNHH Liên doanh T&A Ogilvy (một doanh nghiệp trong ngành truyền thông), thì “nhà tài trợ” chính vẫn là ẩn số.

Truyền thông bất lương và nỗi oan mắt Việt

Bạch Hoàn, 22/10/2016

Khi những loại nước mắm bị quy án 'nhiễm asen' bị rút khỏi quầy hàng siêu thị, trên quầy *chỉ còn nước mắm công nghiệp*, đó là tín hiệu cho thấy các nhà sản xuất nước mắm công nghiệp chuẩn bị kiếm được hàng ngàn tỷ nhờ một bàn tay vô hình đã "vung một nhát dao", *đẩy ngành nước mắm truyền thống vào khó khăn* và dồn hàng triệu ngư dân vào khốn đốn.

Hệ thống siêu thị Fivimart tạm ngừng bán nhiều loại nước mắm truyền thống

Theo Bộ trưởng Bộ TT&TT Trương Minh Tuấn, tiêu chuẩn Việt Nam chỉ quy định hàm lượng asen là asen vô cơ, và quy định này chỉ dành cho nước chấm chứ không phải nước mắm. ... Có vẻ như vì một mục đích nào đó Vinastas đã tự đặt ra quy định hàm lượng giới hạn về asen hữu cơ - một chất không gây độc hại.

Vụ 'nước mắm asen': Phạt Vinastas 15 triệu, thu hồi tiêu hủy tài liệu